

НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

УДК 35.088

С. В. ГАЗАРЯН

КОНЦЕПЦІЯ ЗРОСТАННЯ ПОТЕНЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ОСОБИ, УПОВНОВАЖЕНОЇ НА ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ АБО ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Обґрунтовано основні засади концепції зростання потенційних можливостей посадової особи з позицій внутрішньо особового життя та суспільної активності; розроблено технології її реалізації в системі державної служби/служби в органах місцевого самоврядування.

Ключові слова: концепція, особистий розвиток, технологія, людський потенціал, суспільство, державне управління.

The basic positions of conception of growth of potential possibilities of public servant are grounded from positions inwardly personality life and public activity; technologies of its realization in the system of government service in the organs of local self-government are developed.

Key words: conception, personal development, technology, human potential, society, state administration.

Актуальність обраної теми не викликає сумніву, оскільки рух України шляхом реформування державного управління виразно виявив потребу в інтенсивному формуванні нового покоління осіб, уповноважених на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування, на якісно іншій основі – максимально ефективного використання людського потенціалу як унікального джерела конкурентної переваги та головної складової успіху системи. Причина неспроможності багатьох службовців як справжніх професіоналів своєї справи криється у тому числі і в самій екстенсивній “технології” відтворення людського потенціалу органів державної влади і органів місцевого самоврядування. Зокрема, в Стратегії державної кадрової політики на 2012 – 2020 роки йдеться про “повільні темпи впровадження сучасних технологій професійного розвитку” [1]. Вираз цього відбивається в сукупності проблем державного управління і державної служби України: нерозмежованість адміністративних і політичних посад у системі державної служби; недосконале правове регулювання процесів у державній службі; корупція на державній службі; недосконала система оплати праці

державних службовців; недосконала система професійного навчання та підвищення кваліфікації; ґрунтування української адміністративної культури на централізації, непрозорості і відсутності чітких регламентів прийняття рішень. У контексті означених умов особлива роль належить переорієнтації концептуального базису технологій розвитку людського потенціалу органів державної влади і органів місцевого самоврядування на бік сприяння становленню інтегральних особових характеристик, які і виступають як безпосередні показники професійного розвитку людини.

Проведений нами огляд найважливіших концептуальних положень щодо зростання потенціалу людини, насамперед гуманістичної концепції актуалізації К. Роджерса, А. Маслоу; екзистенціального підходу В. Франкла, Дж. Бюджентала, орієнтованого на допомогу у виборі; біхевіоризму (на ньому ґрунтується більшість підходів у радянській психології, які оперують поняттями “формування, корекція”); класичному фрейдизмі (увага концентрується на “виправленні, компенсації”), дозволяє зробити такі висновки.

По-перше, на даний момент немає чіткої домовленості про те, що вважати зростанням потенційних можливостей окремої особи. Проте множинні визначення цього поняття неодмінно включають такі пункти: наявність внутрішнього потенціалу; можливість його розвитку; подолання внутрішніх і зовнішніх конфліктів (інтересів, потреб, значень); необхідність спеціальної роботи над собою. Тут слід також наголосити, що процес зростання потенційних можливостей окремої особи не має свого логічного завершення, оскільки немає межі досконалості, але він трансформується у структурні рівні його організації і функціональні ступені вирішення визначених завдань.

По-друге, поняття “особове зростання/зростання потенційних можливостей окремої особи” спочатку було сформульоване в рамках гуманістичної концепції К. Роджерса і А. Маслоу, проте на даний час широко використовується й іншими науковими напрямами. Зокрема, в культурології починає розвиватися синтез-концепція, в якій обґрунтовується доцільність доповнення фундаменту індивідуальної самоактуалізації системоутворюючою “надбудовою”, в якості якої може слугувати система позицій сприйняття [5, с. 12]. Модель запропонованої синтез-концепції становлять чотири модулі: 1 – рівень фізичного здоров’я і розвитку, що напряму впливає на загальні потенційні можливості особи; 2 – є сукупністю особово-психологічних якостей; 3 – система навиків соціальної взаємодії; 4 – система позицій сприйняття. При цьому нам не уникнути питання, що стосується природжених здібностей особи. Д. Швецов з цього приводу доходить висновку (і ми підтримуємо його), що генетичні характеристики індивіда не є чинниками особового зростання. Вони лише є умовами, які необхідно врахувати при визначенні деяких індивідуальних моментів при методичному визначенні структури програми особового розвитку, і при цьому напрям особового зростання повинен визначатися в рамках завдань підвищення потенціалу всього людства (який існує в тісному взаємозв’язку з іншими видами життєвої організації на землі) [11].

У теорії управління поняття “особове зростання/зростання потенційних можливостей окремої особи” може бути проілюстроване моделлю розвитку особистості К. Арджириса [2]. Вона поєднує стадії розвитку особистості та її риси. Відповідно до цієї моделі людська особистість не тільки в будь-якому віці розвивається (свідомо і несвідомо) від стадії до стадії, але і в різному ступені та в різних аспектах перетворюється від “незрілого” до “зрілого” стану, характеристики яких включають сукупність семи основних параметрів. Характеристика “незрілого” віку: пасивність, залежність, обмежена чисельність моделей поведінки, примітивні інтереси, короткострокові перспективи, підлегле положення, низька самосвідомість. Характеристика “зрілого” віку: активність, незалежність, різноманітні поведінкові моделі, глибокі інтереси, довгострокові перспективи, головуєче положення, висока самосвідомість і самоконтроль.

По-третє, у філософських, соціологічних, економічних і інших дослідженнях немає недоліку уваги до цих і подібних питань, проте стосовно системи державної служби/служби в органах місцевого самоврядування рівень їх вивчення явно не адекватний сучасним потребам. Продовжує зберігатися розбіжність між дуже загальновисловлюваними ідеями в теорії державного управління і гостро суперечливими, проблемно насиченими практичними діями в цій сфері. Хоча в кожній з цих концепцій розглядається взаємодія різних тенденцій в умовах сучасної НТР, які приводять до трансформації суспільства та зміни різних аспектів особи, уповноваженої на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування. Такі вчені і фахівці, як О. Авілов, В. Авер'янов, С. Алексеев, Г. Атаманчук, В. Безобразов, Т. Василевська, Н. Глазунова, В. Гомель, Н. Гончарук, В. Граждан, В. Ігнатов, В. Князев, Ю. Ковбасюк, В. Куйбіда, О. Лазор, Н. Липовська, В. Манохін, О. Оболенський, В. Олуйко, Т. Пахомова, О. Поважний, С. Серьогін, Ю. Старілов, О. Турчинов, Ф. Шамхалов, Г. Швидько та ін. висунули ті чи інші пануючі аспекти реальності. Тому, в цілому, аналіз наукової літератури засвідчив, що останніми роками різко активізувалися дослідження і не припиняються дискусії про розвиток посадової особи в контексті професіоналізації і реформування державної служби/служби в органах місцевого самоврядування. Проте навіть у сукупності всі наявні праці і наукові здобутки не надають цілісного уявлення про концепцію зростання потенційних можливостей особи, уповноваженої на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування. У такому разі складність, багатогранність і міждисциплінарний статус наукової проблеми приводять до необхідності її вивчення в системі координат, що задається різними рівнями методології науки. Це і визначило стратегічну лінію і мету статті.

Мета статті – обґрунтувати основні засади концепції зростання потенційних можливостей посадової особи та розробити технології її реалізації в системі державної служби/служби в органах місцевого самоврядування.

Свого часу А. Тойнбі визначив і описав 21 цивілізацію (пізніше він скоротив їх до 13), які існували в історії людства [9]. При всьому все різноманіття цивілізацій в історії людства можна поділити на два великі типи цивілізацій – традиціоналістські (аграрні) і техногенні (індустріальні і постіндустріальні (пріоритет відданий

мініатюризації, створенню інформаційних технологій, збільшенню їх різноманітності й доступності)).

Останнім часом у науково-дослідницькій літературі дедалі частіше використовуються поняття техногенного суспільства чи техногенної цивілізації. Техногенна цивілізація з'явилась в європейському регіоні приблизно в XVI ст. унаслідок двох мутацій традиційних культур: культури античного полісу й культури європейського християнського Середньовіччя. Їх синтез сформував ядро системи цінностей, на яких ґрунтується техногенна цивілізація. Базисні цінності життєвих смислів і світоглядних орієнтирів цієї культури концентровано можна виразити таким чином: розуміння людини як діяльній істоти, котра протистоїть природі й призначення якої полягає в перетворенні природи та підкоренні її своїй владі; розуміння людської діяльності як процесу, спрямованого на перетворення об'єктів і підкорення їх собі; перетворення світу як домінуючий фактор техногенної культури, причому креативні перетворення поширюються не лише на природні, але й на соціальні об'єкти, які стають предметами соціальних технологій; розуміння природи як неорганічного світу, репрезентованого матеріалами й ресурсами для людської діяльності; цінність активної, суверенної особистості, пріоритет ідеалу вільної індивідуальності, автономної особистості, яка вписується в різні соціальні спільноти, маючи рівні права з іншими; пріоритети індивідуальних свобод і прав людини, яких не знали традиційні культури; особливе місце посідає цінність інновацій і прогресу, інновації стають головною цінністю; пріоритет цінності науки, наукова раціональність стає домінантою в системі людського знання; особливе розуміння влади й сили: не тільки влада людини над людиною, але й влада над об'єктами, на які спрямовані силові впливи задля панування над ними, причому сюди включають не лише природні, а й соціальні системи; соціальний прогрес розглядається як позитивна діяльність людини, обумовлена знанням законів зміни об'єктів [8].

Третя промислова революція – революція нових технологій – і супроводжуюча її нова фаза глобалізації (зокрема, глобального інформаційного суспільства – суспільства знань, яке з погляду ЮНЕСКО, “відкриває шлях до гуманізації процесу глобалізації” [4]) змінили багато орієнтирів і особливо виділили створення нових зв'язків між знанням і розвитком, при цьому знання залишається одночасно інструментом задоволення економічних потреб і повноправної складовою розвитку. У свою чергу, знання, мислення і свідомість є утворюючими елементами особистої гідності людини, за допомогою якої вона стає суб'єктом права (Статут ЮНЕСКО [Там же]). Серед усіх основних прав слід виділити особливе значення свободи виразу думок, що “є критерієм всіх видів свободи” [7]. У той же час, можна виділити дві концепції, які ілюструють розуміння свободи виразу думок: за першою – свобода виразу думок повинна бути абсолютною і не мати виключень (перша поправка до Конституції США і стаття 10 Європейської конвенції з прав людини), згідно з другою – не може бути свободи (і, отже, свободи виразу думок) без адекватної їй відповідальності, тобто виправданими є деякі законні і бажані обмеження у випадках, коли деякі види контенту можуть завдати шкоди (стаття 10 Європейської конвенції з прав людини).

Таким чином, завдання підвищення потенціалу всього людства, визначене основоположними принципами захисту і заохочення прав і свобод, проголошених універсальними міжнародними інструментами у сфері прав людини і, в першу чергу, Загальною декларацією прав людини 1948 р. і двома Пактами 1966 р.: Міжнародним пактом про цивільні і політичні права і Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права, а також вплив на розвиток України світових процесів глобалізації і необхідність формування сучасного людського потенціалу нації як основи конкурентоздатності Української Держави (на сьогодні місце України в рейтингах країн світу є невисоким, зокрема 85-те місце з-поміж 177 країн світу за Індексом розвитку людського потенціалу), зводить концепцію зростання потенційних можливостей осіб, уповноважених на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування, на нашу думку, до таких засад.

Перша позиція – це *знання, мислення і свідомість*, рівень сформованості яких визначає поняття *гідності людини*. У центрі знаходиться людина як член соціуму, представник етносу, психологічний суб'єкт, мовна особа, комунікант. Особливе місце посідають питання рівня його вмотивованості при визначенні інформаційно-пізнавальних потреб.

За умов глобалізації, як ніколи, зростає перерозподіл інтелектуальних і професійних ресурсів та акумуляція професійного інтелекту, тобто “світових розумів”, що визначають темпи розвитку країн, які формують глобальні параметри. Тому інтелектуальний розвиток суспільства в умовах глобалізації – це найважливіша умова нових перспектив у розвитку та розширенні зони своїх життєвих інтересів за рахунок залучення капіталу. У США, ЄС, Японії і Китаї частково подолані суперечності інтелектуалізації, що дало цим країнам змогу стати лідерами в науково-технологічній сфері. Для того щоб потенціал посадової особи перетворився на важіль розвитку України, необхідно змінити відносини між учасниками процесу “людина – суспільство – держава – природа” на основі зростання значення науки і освіти, свободи вибору людиною свого світогляду, підвищення ролі духовної культури і формування нових типів міжособових і соціальних відносин: “організації створюються людьми та їх взаємовідносинами один з одним” [3, с. 16]. Тобто ключове значення тут набуває усвідомлення самої особи, уповноваженої на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування як унікальної і неповторної індивідуальності, готової взяти на себе відповідальність за спрямований ним самим розвиток суспільства.

Друга позиція – *сукупність культурних цінностей*, що забезпечує *свободу виразу думок*. Передбачається інтеграція раціональної й емоційно-чуттєвої складової культурно-новаційних накопичень, “присвоєння” культурних цінностей тощо. Людина не лише розвивається на основі освоєння нею культури, а й поповнює її новими елементами, акцентує увагу на соціальній адекватності і культурної компетентності. У зв'язку з цим засвоєння культурних цінностей є розвитком самої людини і становленням її як творчої особистості. Свобода виразу думок і свобода наукового пошуку і творчої діяльності в разі їх дотримання повною мірою гарантують можливість створення справжнього суспільства знань завдяки

розвитку глобального інформаційного суспільства. Роблячи акцент на свободі виразу думок, ми підкреслюємо дух відвертості і діалогу, який повинен керувати відносинами між громадянами і соціальними групами усередині суспільства знань. Без свободи виразу думок не може бути ні обміну, ні публічної дискусії. Свобода виразу думок є гарантією життєздатності зв'язків, які об'єднують громадян в певному суспільстві. Без свободи виразу думок ще залишається місце для знань, проте там вже не буде ні суспільства знань, ні їх сумісного використання.

Третя позиція – система *позицій сприйняття* (за М. Козловим) [5], яка свідчить про стан “зрілості” (модель Арджириса) [2] – фундаментальної умови нових перспектив у розвитку та розширенні зони своїх інтересів, можливості стати лідером у науково-технологічній сфері. Позиція сприйняття напряду впливає на процес цілепокладання і ціннісного орієнтування особи, тому диференціація позицій сприйняття за різними рівнями дозволить отримати і різні рівні поведінки особи, які ґрунтуватимуться на постановці завдань у широкому діапазоні, від завдань індивідуального виживання до завдань виживання загального. Наприклад, у питанні вибору між двома концепції, які ілюструють розуміння свободи виразу думок, про які йшлося вище.

Первинною умовою структуризації запропонованих концептуальних засад є генетичні характеристики індивіда.

Переорієнтація концептуального базису технологій розвитку людського потенціалу органів державної влади і органів місцевого самоврядування на бік сприяння становленню інтегральних особових характеристик, які і виступають як безпосередні показники професійного розвитку людини, спирається також на постулати сучасного управління, відповідно до яких у постійно змінному середовищі мотивовані і кваліфіковані людські ресурси являють собою унікальне джерело конкурентної переваги організаційного утворення [3, с. 16], і кожна особа повинна розвиватися за трьома взаємообумовленими вимірами: 1) як індивід; 2) як член групи; 3) як член організації [10, с. 117].

Отже, фундаментальні принципи концепції зростання потенційних можливостей осіб, уповноважених на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування, базуються на узагальнюючих положеннях, що відбивають найсуттєвіші властивості об'єктивної дійсності і з урахуванням досвіду, набутого України в галузі державного управління. До них належать принципи гідності людини, свободи виразу думок, “зрілості”. Безумовно, змістова інтерпретація цих принципів варіюється відповідно до специфіки тієї чи іншої галузі державного управління.

У контексті запропонованої концепції необхідно також звести в ранг основоположних технології її реалізації в системі державної служби/служби в органах місцевого самоврядування, до яких ми можемо рекомендувати віднести технології соціального конструювання. Специфіка сучасного державного управління в галузі сталого розвитку людського потенціалу пов'язана з проблемою створення можливостей для розвитку і прояву в кожному громадянині кращих людських якостей і побудові на цій основі щасливого і гармонійного життя людини

і суспільства. Усе, що є в державі, – культура, політика, економіка, суспільні і духовні інститути тощо, – повинні слугувати розкриттю потенціалу кожної людини. Саме через цю призму – ступінь розвитку кращих якостей людини – потрібно розглядати владу, всі державні і суспільні структури, стратегію, тактику, плани і проекти, будь-яку дію. Цьому покликане сприяти впровадження в практику державного управління технологій соціального конструювання як способів штучної регуляції розвитку потенційних можливостей людини, розвинуті алгоритми його організації, що спроектовані на основі пізнання соціальних процесів, і які слугують успішному вирішенню того або іншого класу проблем.

Ці технології умовно поділяються “на технології оптимізації соціальної сфери та технології економічної підтримки” [6, с. 29]. Основною метою перших технологій, які розглядаються як методи і методики вивчення характеру, стану різних параметрів, рівня і якості розвитку соціальної сфери і ідентифікації найраціональніших способів дії на них, є надання комплексної дії на умови життєдіяльності різноманітних соціальних суб’єктів – спільнот, груп, осіб. Технології економічної підтримки спрямовуються на розпізнання соціально-економічних закономірностей і вироблення на цій основі методів дії на економічну сферу з метою якнайповнішого використання результатів економічної діяльності в соціальній сфері, створення економічних гарантій нормальної життєдіяльності людини.

Відтак, концепт зростання потенційних можливостей осіб, уповноважених на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування, утверджує технології соціального конструювання, які дозволяють не просто аналізувати реальні події, виявляти залежність між процесами, розкривати нові закономірності, але здійснювати їх ситуативну інтерпретацію, ідентифікувати ті проблеми, які підлягають першочерговому вирішенню, безпосередньо вказувати на витрати, розробляти конкретні організаційно-управлінські заходи.

Розроблені наукові положення та отримані результати сприяють комплексному вирішенню об’єктивно зумовленої процесами розвитку людини, суспільства і держави важливої проблеми теоретико-методологічного обґрунтування засад концепції зростання потенційних можливостей осіб, уповноважених на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування.

Підвищена значущість проблеми для державного управління і державної служби України продиктована особливостями їх сьогоденного самовизначення, викликаного необхідністю одночасно: вирішувати наболілі проблеми минулого і продукувати плідні стратегії.

В умовах техногенних цивілізацій, що йдуть шляхом науково-технічного розвитку, домінантою стає ствердження незалежності особистості, повної свободи у виборі людиною свого життєвого шляху (на відміну від стародавніх цивілізацій, де людина виступала, як правило, елементом у суворо визначеній системі соціальних зв’язків). Вираз цього відбувається в системі цінностей, для якої характерні інновації, новизна, оригінальність, нестандартність, взаємопорозуміння, тяжіння до ненасильницьких методів впливу та вирішення конфліктів, пошук динамічної рівноваги між діяльністю людини і природними біогеоценозами. Тому пропонується

концепція орієнтується на зростання і реалізації потенційних можливостей окремої особи, адже в будь-якої людини є величезна кількість ресурсів, які можуть бути приховані в звичайних ситуаціях, законсервованими до кращих часів або виходять на поверхню і стають видимими, гостро актуальними під час кризи. На підставі здійсненого дослідження сформульовано фундаментальні принципи пропонованої концепції: гідності людини, свободи виразу думок, “зрілості”, змістова інтерпретація яких варіюється відповідно до специфіки тієї чи іншої галузі державного управління. Зміст концепції розкриває трьохрівнева модель.

Виправданим методологічним важелем щодо концепції зростання потенційних можливостей осіб, уповноважених на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування, в контексті складності, багатогранності і міждисциплінарного статусу проблеми є її обґрунтування у системі координат, що задається різними рівнями методології науки, зокрема, цивілізаційним, культурологічним, пізнавальним (когнітивним), пов’язаним із загальнофілософською теорією пізнання, підходами.

Розглядаючи проблему особливостей розвитку людського потенціалу органів влади і управління в цілісності і взаємозв’язаності всіх її основних проявів у сучасній Україні, визначено вектор оновлення технологічних зусиль. Активне просування концепції вимагає використовувати технології соціального конструювання, які дозволяють не обмежуватися доступними нам методами, а вийти за межі того, що більшість вважає людським.

Цілком очевидно, що інтересу держави до розроблення як за рахунок власної традиції, так і завдяки імплементації досвіду світової теоретичної думки та адміністративно-політичних практик, проблематики формування нового покоління осіб, уповноважених на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування, задля інноваційного прогресу країни, належить одне із цільних місць і підтверджує необхідність її подальших розробок.

Література:

1. Про Стратегію державної кадрової політики на 2012–2020 роки : Указ Президента України від 1 лютого 2012 року № 45/2012.
2. *Арджирис К.* Организационное научение / К. Арджирис. – М. : Инфра-М, 2004. – 563 с.
3. *Дафт Р.* Организации. Учебник для психологов и экономистов / Р. Дафт. – СПб. : Прайм-Евроннак, 2003. – 480 с.
4. К обществам знания: Всемирный доклад ЮНЕСКО. – Изд-во ЮНЕСКО, 2005. – 229 с.
5. *Козлов Н. И.* Теоретико-методологические основания изучения социализации и инкультурации в динамичном обществе : автореф. дисс. ... д.культурологии / Н. И. Козлов. – М., 2000. – 59 с.
6. *Коробов В. Б.* Социальные технологии в современном государственном управлении : Вопросы теории, методологии, практики : автореф. дисс. ... д.с.н. / В. Б. Коробов. – М., 2002. – 41 с.

7. Махлун Ф. Производство и распространение знаний в США : пер. с англ. И. И. Дюмулена, У. И. Козлова, М. З. Штернгарц ; вступ. Г. В. Полунина. – М. : Прогресс, 1966. – 426 с.

8. Ткач Ю. В. Техногенність як одна з ознак розвитку суспільства / Ю. В. Ткач // Українські культурні дослідження. Експериментальна web-сторінка науковців українського центру культурних досліджень. – Режим доступу : http://www.culturalstudies.in.ua/sekcia_s_s2_9.php.

9. Тойнби А. Дж. Постижения истории / пер. с англ ; сост. А. П. Огурцов. – М. : Прогресс, 1991.

10. Туриянская М. М. Методологические подходы к реализации концепции персонального развития / М. М. Туриянская // Управління підприємствами в туристичній сфері. – 2010. – С. 117–123.

11. Швецов Д. Ф. Современные теории личности и их положения относительно личностного развития / Д. Ф. Швецов. – М. : Академия, 2000. – 356 с.

Надійшла до редколегії 16.10.2012 р.

УДК 352 : 336.76

М. В. ГОНЧАРЕНКО

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ МІСЦЕВИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В УКРАЇНІ

Здійснено аналіз чинного нормативно-правового забезпечення функціонування системи місцевих запозичень в Україні та запропоновано шляхи його вдосконалення.

Ключові слова: місцеві запозичення, облігації, заборгованість бюджету, кредитний рейтинг, забезпечення позик, гарантії.

The paper analyzes the current legal support of functioning of the local borrowing system in Ukraine and suggests ways of its improving.

Key words: local loans, bonds, budget debt, credit rating, providing loans, guarantees.

За умов нестачі фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування та нестабільності їхніх доходних джерел вагомим чинником стабілізації соціально-економічного розвитку територій має стати залучення додаткових грошових коштів через використання інституту комунального кредиту. Утім, аналіз практики місцевих запозичень в Україні свідчить фактично про невикористання цього інструменту. Так, за 2003 – 2010 рр. загальний обсяг місцевих запозичень наростаючим підсумком склав 3103,8 млн грн [4, с. 25], що можна порівняти із випуском місцевих позик одним муніципалітетом США за рік. Питома вага місцевих позик у ВВП дуже низька і коливається в межах 0,027 – 0,056 % (для порівняння: в Австрії – 2, 13 % , Нідерландах – 2,33, Швейцарії – 3,42, Туреччині – 5,53 %) [10, с. 58]. Серед причин